

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
Кафедра спеціальної освіти і соціальної роботи
ГО Центр психологічної допомоги «Гармонія»
Українська асоціація корекційних педагогів
Управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
з міжнародною участю

Кам'янець-Подільський – 2022

УДК 159.9+376+373]-056.313(063)
ББК 88.3+74.3+74.202.42я431
П86

Рекомендовано до друку ухвалою вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, протокол №10 від 27 жовтня 2022 р.

Рецензенти

Бахмат Наталія Валеріївна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологій кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ляпунова Валентина Анатоліївна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Редакційна колегія

Буйняк М.Г., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти; **Дмітрієва О.І.**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (відповідальний секретар); **Докучина Т.О.**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, заступник декана з наукової роботи та інформатизації навчального процесу факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи (відповідальний редактор); **Миронова С.П.**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; **Михальська С.А.**, доктор психологічних наук, доцент, зав. кафедри спеціальної та інклюзивної освіти; **Чопік О.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

П86 Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 9 листопада 2022 р. / за ред. Т.О. Докучиної, відп. секретар О.І. Дмітрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 236 с.

У збірнику представлено тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти», висвітлюються актуальні проблеми розвитку та освіти дітей з особливими освітніми потребами; професійної діяльності корекційних педагогів.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За науковий зміст, унікальність, виклад і якість поданих матеріалів відповідальність несуть автори.

Омельянович І.М., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психокорекційної педагогіки та реабілітології
*Національного педагогічного університету
імені М.П.Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ КОНДУКТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Сучасний етап розвитку спеціальної освіти потребує пошуку нових ефективних методик і сучасних інноваційних підходів, які будуть сприяти процесу соціалізації дитини в суспільстві.

Діти з дитячим церебральним паралічем (ДЦП) є особливою ланкою в навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами. Дитячий церебральний параліч є збірним терміном для групи захворювань, які мають прояв у порушенні рухів, рівноваги та положення тіла. Така дитина має бути охоплена доглядом і реабілітацією спочатку руховою, а потім педагогічною і психологічною.

Сенсорно-моторні порушення, які обмежують можливість виконання багатьох життєвих завдань ускладнюються у дітей з ДЦП порушеннями в комунікації і, як правило, унеможливають взаємний контакт дитини не тільки з оточуючими людьми, а й головне – з педагогами, психологами, реабілітологами тощо. Також, у таких дітей виникають труднощі у розвитку пізнавальної діяльності.

Проблему фізичної реабілітації та розвитку пізнавальної діяльності дітей означеної категорії в багатьох корекційно-реабілітаційних центрах вирішують шляхом застосування *Кондуктивної педагогіки*. Хоча це давно відома методика, але сучасні результати її використання свідчать про результативність.

Кондуктивна педагогіка або педагогіка чи метод Петьо це – «методика фізичної реабілітації пацієнтів з органічними ураженнями мозку [1].

Засновником Кондуктивної педагогіки був угорський лікар і педагог Андрас Петьо (Andras Peto) (1893-1967). У 1945 році він створив у Будапешті інститут при Колегіумі Спеціальної Педагогіки, у якому спочатку працював з 13 дітьми з ДЦП за своєю власною методикою, яка потім отримала назву Кондуктивна педагогіка. В 1950 році цей інститут отримав назву Державний Інститут Рухової Терапії, а нині називається Інститутом Рухово Неповносправних Осіб у Будапешті [2, с. 33].

А. Петьо в своїх вченнях доводив думку про те, що дитина є неподільною цілісністю як фізичною, так і інтелектуальною, емоційною тощо.

Метою педагогіки Петьо є підготовка дитини з ДЦП до незалежного функціонування у суспільстві, здійснюючи перехід від дисфункції до ортофункції.

Як зазначено в статті М. Круль «Дисфункція – це координація гірша від нормальної або невідповідна. Ортофункція – це набуття здібності пристосовуватись до щоденного життя: найвищий рівень виконання певної функції, яку дитина здатна досягти самостійно, без залучення патологічних рухів або реакцій [4, с. 62].

Кондуктивна педагогіка ще має назву Система Керованого Навчання і передбачає не тільки фізичну реабілітацію, а й пізнавальний розвиток дитини. Заняття відбуваються в групі, яка може налічувати від 3-ох до 10 дітей (це оптимальна кількість) і більше, за участі педагогів-кондукторів (провідників), що організують заняття дітей відповідно до розробленої для кожної вікової групи дітей (діти приблизно одного віку з подібним темпом праці).

Система Керованого Навчання ґрунтується на сучасних знаннях у галузі нейрофізіології, нейропсихології, педагогіки і базується на міждисциплінарній праці членів терапевтичного колективу [4, с. 62].

Система передбачає присутність провідників, роботу в групі, метод ритмічних команд, загальну програму та серії завдань, спеціальні предмети (меблі Петьо) і трансфер.

Провідник – це всебічно підготовлений педагог до роботи з дітьми з ДЦП в команді інших спеціалістів (педагогів, психологів, реабілітологів), а також батьків. Провідник спрямовує навчання та фізичну реабілітацію, керує розвитком дитини, створює різноманітні ситуації, ігри, які б спонукали дитину до активних дій. Він придумує трансфер (перенесення) від бажання дорослого до бажання дитини, реалізує політику успіху, заохочує та винагороджує дитину за правильне виконання завдання.

Метод ритмічних команд передбачає вербалізацію кожної дії, а також дозволяє розбити певний рух на окремі складові і виконувати його в ритмі, який задає команда або пісня.

В загальну програму входить розклад занять на кожний день, в процесі яких реалізуються індивідуальні та групові довго-та короткотермінові програми. В ході виконання програми засвоюються та вдосконалюються такі основні функції як стояння, ходіння, повзання, сидіння, а також досягається навчальна мета. Проводяться заняття з математики, читання, письма, малювання, розвитку мовлення, конструювання, ручної праці.

Серія завдань – це система занять (уроків) – є основною формою навчання і організаційною одиницею в процесі багатопрофільної реабілітації дитини з ДЦП в Системі Керованого Навчання.

Успішна робота означеної системи забезпечується використанням спеціального недорогого обладнання, яке отримало назву Меблі Петьо (драбинки, столи, бокси, стільці), що складаються із дерев'яних перекладин і

дозволяють «дитині у будь-якій позиції (лежачи, сидячи, стоячи, ходячи) навчатись захоплювати, триматись, відпускати/вивільняти захват, фіксувати, втримувати орієнтацію в середній лінії тіла, а також гарантують дитині безпеку, правильну поставу і можливість активно змінювати позицію» [4, с.66].

Трансфер – це перенесення відпрацьованої дії на засвоєння її в побуті. У практиці це означає те, що засвоєна дитиною дія згодом багаторазово використовується і переноситься на інші побутові дії і життєві ситуації.

Кондуктивна педагогіка «вимагає активної участі дитини у подоланні своєї неповносправності. Правильно поставлена мета дає дитині належну мотивацію до занять, підносить самооцінку» [3, с.211].

Кондуктивна педагогіка керується такими основними дидактичними принципами: системності; систематичності; поєднання теорії з практикою; наочності; свідомості; цілеспрямованості; ефективності засвоєння знань, умінь та навичок і не перенавантаження; індивідуалізації, всебічної багатопрофільності і взаємозв'язку в навчанні всім функціям; поступового підвищення складності. А також керується принципами тривалості досягнень, вміння користуватися ними і постійно їх вдосконалювати; принципом повторення і закріплення дій; принципом педагогічного оптимізму.

Отже, Кондуктивна педагогіка, як одна із видів реабілітаційної та корекційно-розвивальної методики інтегрує реабілітаційно-навчально-соціальні заходи, характеризується холістичним підходом у навчанні та вихованні дітей з психофізичними порушеннями, дає багатопрофільну допомогу батькам, що виховують дітей означеної категорії. Кондуктивна педагогіка або Система Керованого Навчання сьогодні успішно використовується в багатьох країнах світу таких як Угорщина, Бельгія, Велика Британія, Польща, а також в Україні.

Список використаних джерел

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Круль М. Система керованого навчання. Замость : Польща. 2005. 71 с.
3. Омелянович І. М., Трохимець Н. В. До проблеми використання кондуктивної педагогіки у роботі з дітьми з церебральним паралічем. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. Випуск 15. С. 208–212.
4. Що? Як? Коли? І чому? Вибрані матеріали конференції. Замость : Польща. 2008. 91 с.